

Folyóiratszemle

Merre tart az oktatástechnológia? (P. L. Galbraith et al.: Instructional Technology in Education? Whether Its Future?, Educational Technology, August 1990, pp. 18–25.)

Az oktatástechnológia jövőbeli szerepéről, fontosságáról igen eltérő nézetekkel találkozhatunk, ami megnehezíti az oktatásügyi vezetők feladatát. Ausztrál kutatók egy csoportja ezért elhatározta, hogy az ún. Delphi-módszer alkalmazásával felvázolják azt a képet, amelyet szakértők egyrészt prognosztizálnak, másrészt amelyet ideálisnak tartának a tíz évvel későbbi ausztrál viszonyokra. A fő kérdés: "Mely információs technológiák lesznek leginkább használatban az ausztrál középfokú oktatásban 10 év múlva, és mindez milyen következményekkel jár és milyen lehetőségeket jelent az oktatástervezés számára?". 1988-ban, három fordulóban, kérdőíveken gyűjtöttek információt összesen 141 főtől. Gyakorló tanároktól, tananyag-fejlesztőktől, leendő tanárok oktatóitól és különböző szintű oktatásirányítóktól.

A könyvek és egyéb nyomtatott taneszközök a vélekedések szerint jelenleg is a legfontosabb információtechnológiai eszközök, és szinte egyhangú szavazattal a legfontosabbnak gondolják ezeket 1998-ra is. Ugyanakkor a válaszolók kilenczede ettől az eszköztől az oktatási színvonal emelését nem reméli.

A tábla és az írásvetítő jövőjét prognosztizálva a válaszolók két csoportra oszlottak. 56%-uk szerint használatuk lényegében a jelenlegi szinten marad, 38%-uk szerint viszont csökken. A válaszok alapján a kutatók egy 0 és 100 közötti skálán szemléltették az egyes eszközök jelenlegi vélt fontosságát, a 10 évvel későbbre prognosztizált fontosságot, valamint a 10 évvel későbbre kívánatosnak tartott fontosságot. Míg a könyvek esetében mindhárom érték 100, a tábla és az írásvetítő esetében a pontszámok rendre 80, 75 és 60.

A TV, filmvetítő és video használatának gyakorisága ugyan nőni fog, relatív fontossága viszont az eszközök teljes körén belül csökkenni (a fenti fontossági mutatók 45, 35 és 35). A kérdőíveket kitöltők 70%-a szerint ugyanakkor ezen a téren még rejlenek lehetőségek az oktatás színvonalának emelésére, elsősorban a tanári szakértelem növelése által. A diavetítő és a magnetofon várhatóan veszít jelentőségéből (15, 10, 10), sőt használatuk csökkenő gyakoriságát vetítik előre a válaszok.

A számítógépek jelenleginél gyakoribb használatát a szakértők 94%-a tartotta valószínűnek, ugyanakkor 90% várja a használat jellegének változását is, valamint reméli ettől az oktatás színvonalának emelését. Ugyanakkor hasonló arányban tartják elégtelennek a tanárok felkészültségét a számítógépben rejlő oktatási lehetőségek fokozottabb kiaknázására. A százas skálán a számítógép jelenlegi fontossági mutatója 15, a diavetítőével és a magnóéval azonos, 1998-ra viszont 55-re ugrik, sőt a szakértők által kívánatosnak tartott érték 70, megelőzve az írásvetítőt és a táblát. Hasonlóan emelkedő értékek (20, 40, 55) jelzik a – nem feltétlen elektronikus úton hozzáférhető – adatbázisok oktatásban való fontosságának növekedését. Ausztráliában a távolságok és a településszerkezet is indokolhatja, hogy a műholdas oktatás terén is optimisták a jóslatok (5, 20, 25).

Az elkövetkező dekádban várhatóan bekövetkező és kívánatosnak tartott fejlődésben a legnagyobb szakadékot az új sztár, az interaktív video terén gyanítják a megkér-

dezetek (5, 15, 40). A 15 pontos, viszonylag alacsony értéket az egyelőre magas költségek, míg a 40 pontos "vágy-mutatót" a szinte korlátlanul ítélt didaktikai lehetőségek magyarázzák.

A kutatók által az itt ismertetettnél természetesen jóval árnyaltabban megfogalmazott trendek két fontos tanulsággal szolgálnak. Egyrészt figyelmeztetik az oktatási beruházásokban érdekeltet, hogy nem áll módjukban automatikusan követni bizonyos divatokat, trendeket, hanem középtávú fejlesztési alternatívák között kell választaniuk, oktatási céljaik, személyi és tárgyi adottságaik, valamint a beruházási és működési költségek függvényében. A másik fontos tanulság, hogy bármilyen fejlesztési alternatíva mellett is döntenek – akár iskolai, akár regionális szinten –, mind a főiskolai–egyetemi, mind a munka melletti tanárképzés elsődleges fontosságú. A különböző pozíciókat betöltő, néhány kérdésben eltérő véleményt megfogalmazó válaszolók között ugyanis szinte tökéletes egyetértés mutatkozott abban a kérdésben, hogy valamennyi növekvő fontosságú médium oktatási lehetőségeinek fokozottabb kihasználását döntően a tanárok – nagyrészt önhibájukon kívüli – felkészületlensége gátolja.

MÁRTONFI GYÖRGY

Gyarmati István akadémikus - a megszállott

Staar Gyula könyve öt interjút tartalmaz, amelyeket az író Simonyi Károllyal, Bay Zoltánnal, Vermes Miklóssal, Balázs Nándorral és Gyarmati Istvánnal készített. Ismertetésemet Gyarmati István interjújával kezdem, s a további lapszámokban lesz szó a többi riportalanyról is.

Az interjúból megismerhetjük Gyarmati életét, tudományos életművét, tudománypolitikai koncepcióját, véleményét az egész tudomány és értelmiség társadalomban játszott szerepéről.

Életének megismerése során tanulságos megfigyelni azt a harcot, amelyet azért folytatott, hogy tudományos tevékenységet fejthessen ki. Gyarmati István küldetéses tudós, aki már egyetemi éveiben is biztos volt abban, hogy tudományos munkájára szükség van. Egyetemi tanulmányainak és pályakezdésének éveit a Rákosi korszakban teltek. Annak ellenére, hogy az eröltetett iparosítási program célul tűzte ki a tudósképzést, mégis meglehetősen goromba adminisztratív intézkedés folytán került ki a tudományos életből, pedig utólagos visszatekintéséből kiderül, hogy csak azt akarta elérni, amit szeretett: tudományos munkát végezni.

Érdekes visszaemlékezései tükrözik a hazai fizikus körökben az ötvenes években uralkodó felfogásokat és állapotokat. Fényes Imrével, egykori tanárával és barátjával egy időben szakmai nézőpontjaik eltérése miatt élesen szemben állt. Ez az interjú nem él azzal a lehetőséggel, hogy Fényes érdemeit akár csak halványítsa is. Gyarmati akadémikus tárgyilagos tudós.

A beszélgetés két egymástól némileg szétválasztható dologról tudósít, bemutatja egyrészt a tudós szakmai munkásságát, kutatási felfogását, módszereit; másrészt nézeteit, felfogását a tudományról általában, az értelmiségről, a tudománynak a társadalomhoz való viszonyáról.